

# ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА 3 1955 ГОДА ●

● NO.29 (3389) ●

● ЧАЦВЕР, 7 ЖНІЎНЯ, 2014

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: [WWW.GOLAS.BY](http://WWW.GOLAS.BY)



**І хлеб, і песня, і валошкі ў жыце**  
Стар. 2



**Нябеснае і зямное**  
Настаяцель мінскага Чырвонага касцёла ксёндз-магістр Уладзіслаў Завальнюк сам вывучыў беларускую мову і актыўна яе пашырае ў царкоўным жыцці, хоць родам святар — з Украіны  
Стар. 3



**Прыгажосць і сіла Зурханэ**  
Стар. 4

## КАРЫСНЫ ДОСВЕД

# Крэатыўны ход “Лянка”

На міжнароднай прамысловай выставе ў Екацярынбургу гасцей да беларускага стэнда запрашалі артысты народнага ансамбля песні з Цюмені

Сёлета пяты ўжо раз ладзілася Міжнародная прамысловая выстава “Іннопром-2014”, яе прымаў выставачны цэнтр “Екацярынбург-Экспа”. Гэта адна з вядучых у Расіі пляцовак для правядзення выстаў і форумаў, плошчай больш за 200 тысяч квадратных метраў. Што народны ансамбль беларускай песні “Лянок” будзе ў складзе беларускай дэлегацыі — пра тое даведліся загадзя: афармляліся неабходныя дакументы. А якая роля там артыстам адведзена? Трэба было арыентавацца на месцы...

Удзел у падобным дзелавым мерапрыемстве — новая для нас справа. Маём багаты досвед удзелу ў фестывалях, конкурсах, а на такіх грандыёзных выставах не бывалі. Хваляваліся. Прыехалі загадзя, каб асвоіцца, пераапрацуцца, распецца. Нас зарэгістравалі, прайшлі нават кантроль праз металашукальнікі (рэгламент...), трапілі ў павільён №2: там разгарнулася беларуская экспазіцыя. Самая вялікая, дарэчы, па маштабе і плошчы ў зале. У адным з пяці сектараў-павільёнаў была прадстаўлена моц беларускага машына- і станкабудавання, прыборабудавання, энергазберажэння, навукі. І сама назва выставы сведчыць: тут увага найперш да інавацыйных інтэлектуальных тэхналогій, матэрыялаў і рашэнняў. Здрава, што і Беларусь годна ўдзельнічала ў ёй.

Хоць заставаўся час да ўрачыстага адкрыцця, ды мы вырашылі спевамі завабліваць “у нашу хату” гасцей. І вось на беларускія вясельныя песні, танцы пачалі збірацца наведвальнікі,



СТАС ПАДКАРЫТАВА

Артысты народнага ансамбля беларускай песні “Лянок” з віцэ-прэм’ерам Уладзімірам Сямашкам прадстаўнікі СМІ, іншых стэндаў. Бо гэта ж креатыўна: спалучыць сучасныя тэхналогіі з культурай і творчасцю, з песняй і нацыянальнай мовай. Тым і вылучаўся беларускі павільён. Мы ж былі ў яркіх нацыянальных строях, арганічна ўпісаліся ў кантэкст выставы ды прыўнеслі асаблівы шарм ва ўсё, што адбывалася. І мы былі не проста артыстамі, а прывабнай візітнай карткай Беларусі. З вітальнымі словамі да прысутных звярнуліся першы намеснік Прэм’ер-міністра Беларусі Уладзімір Сямашка і старшыня Урада Свядрдоўскай вобласці Дзяніс Паслер. Яны і перарэзалі чырвоную стужку, адкрылі беларускую экспазіцыю. А наша канцэртная праграма доўжылася і тады, калі ішла прэзентацыя асобных пляцовак.

Толькі пазней з’явілася ў нас магчымасць бліжэй прыгледзецца: што ж цікавага прывезлі ў Екацярынбург беларусы? І аказалася, што зусім побач з нашай сцэнай вялізны станок дэманстраваў свае таленты. Дзіва: металарэзныя і кавальска-прэсавыя станкі цяпер працуюць бязгучна! Нашы мужчыны-паляўнічыя з цікавасцю разглядалі аптычныя прыцэлы з брэндам “БелОМА”, ну а жанчыны “Лянка” захапіліся фотасесіяй на стэндзе аб’яднання “Белшына”. Вы-

рабы, заўважу, былі трывалыя, прыгожыя, і звыклага паху гумы ля іх — ніякага. Шмат цікавага пабачылі і на стэндзе Дзяржкамтэта па навуцы і тэхналогіях. Падарожнічалі па свеце лепшых беларускіх вытворцаў, навукоўцаў і далей. І ўсім удзельнікам “Лянка” прадстаўнікі фірмаў стараліся ўручыць хто сцяжок, хто буклет. Цяпер у нас ёсць такія невялічкія сувеніры з сімваламі МАЗа і БелАЗа, некаторым дасталіся бейсболкі “Белшыны”, нават БелАЗы ў мініяцюры ці бірулькі-брелкі для ключоў. А радаваліся ж мы такім прэзентам як дзеці, бо для нас яны былі нечаканасцю. І самі дарылі прадстаўнікам

фірмаў сваю візітку-каляндар, кампакт-диск з песнямі ансамбля: можа, мы яшчэ сустрэнемся, будзем супрацоўнічаць у будучыні?

Паспелі мы пазнаёміцца з прадстаўнікамі чэшскай Прагі, кітайскіх і японскіх дэлегацый: яны ўсміхаліся, нешта казалі. Аказалася: просяць сфатаграфавання на памяць. То мы з радасцю! А на пытанне, хто мы, горда адказвалі: Беларусь, Belarusha. Пазнаёмліся і з робатам Вілі, ён вельмі разумны і сімпатычны. Адчулі сябе наваёламі ў экадоме, які будзеца па прыныцы зямлянкі — о, беларусам з родавымі каранямі з былой партызанскай рэспублікі такое вельмі спадабалася! А як здрава было назіраць, якія магчымасці дае інвалідам інавацыйная пратэзрука. Можна толькі ўсклікнуць: да чаго ж дайшоў прагрэс!

Верыцца, што выстава паспрыяе пашырэнню супрацоўніцтва паміж Беларуссю і Уральскай федэральнай акругай. І нас, беларусаў у Расіі, гэта вельмі радуе. Артысты гурта “Лянок” удзячны ўсім, хто паспрыяў нашаму “далучэнню да тэхнічнага прагрэса” і цікавым сустрэчам. Дарэчы, гэта Віктар Палянін, дарадца-кіраўнік аддзялення Пасольства Беларусі ў Расійскай Федэрацыі ў Екацярынбургу запрасіў “Лянок” на “Іннопром”. Арганізоўвалі ж паездку Ганаровы консул Беларусі ў Цюменскай вобласці Уладзімір Шугля і Юры Каракін, дырэктар таварыства “МАЗсервіс Тюмень” — гэта дылер беларускага МАЗа ва Уральскай федэральнай акрузе.

Надзея Падкарытава, удзельніца ансамбля “Лянок”

## ГОД ГАСЦІННАСЦІ

# Такая нечаканая Ліда

Ва ўтульным горадзе на Гродзеншчыне добра ў любую пару

Заканчваем аповеды пра Ліду — горад старажытны і надзіва малады. У папярэдніх нумарах газеты я дзялілася асабістымі ўражаннямі ад горада, мы наведлі Музей-“хрушчоўку” і знакаміты Лідскі замак. Цяпер, перш чым падаць расказ пра родны горад яго карэннай жыхаркі Алесі Пранюк, падзялюся такімі назіраннямі. Беларусь, пэўна, яшчэ не надта здаволілася замеж-

жам. Таму з надыходам адпачынкаў тых, хто мае грошы і магчымасці, крута мяняюць расклад жыцця: экзатыкі хочацца! А ці ўсё цікавае пабачылі ў сябе дома? Старыя замкі, непаўторнай прыгажосці царквы, нацыянальныя паркі, акуратныя вёсачкі з адладжанам спрадвечным рытмам няспешнага жыцця — усё гэта ў нас ёсць! Трапляеш туды, і здзіўленню ды захапленню няма

мяжы. І гэта ж зусім побач... Вось і ў Ліду, утульны горад з прыгожай назвай, я ўлюбілася. Тры дні была там. Шмат што пабачыла — ды не ўсё. Расказала пра тое, што захапіла, абудзіла ўспаміны дзяцінства. Можна і больш напісаць пра мае ўражання, ды лепш падаць карысную жывую інфармацыю для такіх, як я, неарганізаваных турыстаў. А ведаецца, як я знайшла субяседніка?

Не праз інтэрнэт і не праз тураператара — проста на вуліцы. Гэта маладая дзяўчына Алесь Пранюк, з якой мы пазнаёмліся. Нарадзілася і вырасла ў Лідзе, добра ведае горад і шчыра любіць яго, працуе на вядомым прадпрыемстве “Лідсельмаш”. У яе ёсць жаніх Аляксандр, з якім яны сёлета збіраюцца пажаніцца. Яна згадзілася адказаць на мае пытанні. → Стар. 4

## ВЕСТКІ

# Ушанавалі ветэранаў

Юбілейныя беларускія медалі атрымалі масквічы

Пасол Беларусі ў Расіі Ігар Петрышэнка ўручыў ветэранам Вялікай Айчыннай вайны медалі “70 год вызвалення Рэспублікі Беларусь ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў”. Ён сказаў, што справы і подзвігі герояў той вайны вартыя вечнага прызнання сусветнай супольнасці. Ва ўрачыстасці ўдзельнічаў прэфект Цэнтральнай адміністрацыйнай акругі Масквы Віктар Фуер.

## ДЗЕЛАВЫЯ ЛЮДЗІ

# І хлеб, і песня, і валошкі ў жыцце



Сямейная рэліквія Уладзіміра Шуглі

Нататкі з нагоды таго, што пагадненне аб супрацоўніцтве Мінскага аблвыканкама з Урадам Цюменскай вобласці падпісана ў многім дзякуючы намаганням актывістаў беларускай дыяспары

Іван Ждановіч

Пытанне рубам: вы за тое, каб больш спяваць і танчыць, пашыраць у свеце беларускую культуру — ці за тое, каб спрыяць росту продажаў у свеце трактароў з брэндам “Беларусь”? Помніцца, на адной з сустрэч кіраўнікоў беларускіх суполак у Маскве давялося мне быць сведкам незвычайнай “дуэлі”. Прадстаўнік дзелавых колаў суайчыннікаў у Расіі з нейкім паблажлівым раздражненнем гаварыў, што траціць суполак сілы на аднаўленне нацыянальных строяў, на песні ды танцы і ўсялякія там “саматканя паясы”, рэканструкцыі народных абрадаў — гэта, маўляў, толькі сілы дыяспары расейваць. Бізнэс, сумесныя дзелавыя праекты бачыць ён асноўным кірункам для дзейнасці, а “калі будзе хлеб — то будзе і песня”, будзе і павага ў свеце да Беларусі: як да надзейнага дзелавога партнёра. З ім спрачалася паважанае прадстаўніца якраз культуралагічнай плыні беларускага руху. Казала: калі забудуць беларусы ў глабалізаваным свеце свае карані, культуру, традыцыі, а найперш родную мову беларускую — то ўрэшце ж не будзе і народа. І стане праблематычным само існаванне дзяржавы, нават пры высокіх даходах насельніцтва. Менавіта культура ёсць той нябачны хрыбет (у адрозненне ад бачнага эканамічнага), што ўмацоўвае дух народны, робіць “скопішча людзей” патрыётамі, яднае насельніцтва ў народ, дае яму магчымасць выжыць, не асімілявацца, не растварыцца ў больш моцных суседніх...

Тут можна прыводзіць аргументы і за, і супраць. У тым, што “ідэі кіруюць светам”, лёгка яшчэ раз пераканацца, аналізуючы глыбінную сутнасць таго, што сёння адбываецца ў суседняй Украіне. Зрэшты, хай кожны разважыць, на чым баку ён у вечнай спрэчцы “фізікаў” ды “лірыкаў”, прагматыкаў ды рамантыкаў. Мне ж бачыцца важным, вобразна кажучы, каб былі ў нас і хлеб, і песня, і яшчэ абавязкова — прыгожыя кветкі-валошкі ў нашым урадлівым, пад сто цэнтнераў на круг, жыцце. Такія, напрыклад, як Дар’я Домрачава ці Вікторыя Азаранка... Як Казімір Малевіч (а яго родавыя карані з Капыльшчыны) ці Валерыя Шкару-



Уладзімір Шугля хоць нарадзіўся ў Сібіры, але ганарыцца сваімі беларускімі родавымі каранямі

ба... Як знакаміты сібірскі акадэмік Валянцін Капцюг ці Нобелеўскі лаўрэат Жарэс Алфёраў...

Тое не сёння павялося: адны — сеюць і жнуць, другія — спяваюць і танцуюць. Дарэчы, а ці бачылі вы артыстаў, акцёраў, якія пасля канцэртаў, спектакляў не могуць ад стомы і некалькі слоў сказаць? Таксама хлеб нялёгка, калі працаваць з поўнай самааддачай. З ліку ж універсальных людзей-самародкаў, што дбаюць адначасова пра мускулы і душу, пра сілу і прыгажосць роднай Бацькаўшчыны — беларус з Цюмені Уладзімір Шугля. Хоць нарадзіўся ў Сібіры, але ж карані беларускія, якія з Карэліччыны, вельмі шануе. Займаецца бізнесам, садзейнічае арганізацыі сумесных беларуска-расійскіх вытворчасцяў — і выдае кнігі светлых, філасофскіх вершаў. Летась увосень, калі былі мы ў яго ў гасцях, Ганаровы консул Рэспублікі Беларусь у Цюмені так шчыра радаваўся, што яго ўважліва слухаюць студэнты на творчых вечарынах, і што выйшаў цэлы кампакт-дыск песень на яго вершы, і што прайшоў на тэлебачанні сюжэт з прэзентацыі таго дыска... Зрэшты, пра Уладзіміра Фёдаравіча не раз пісала наша газета, варта будзе яшчэ асобна расказаць пра яго паэтычныя кнігі.

А цяпер мы радуемся разам з Уладзімірам Шугляй, іншымі актывістамі беларускай дыяспары Цюмені іх “прарыву” на фронце дзелавога супрацоўніцтва сібірскага рэгіёна з Мінскай вобласцю. На пачатку лета прыйшла вестка, што ў Мінску падпісана Пагадненне паміж Урадам Цюменскай вобласці і Мінскім аблвыканкамам аб гандлёва-эканамічным, навукова-тэхнічным і культурным супрацоўніцтве. Тое адбылося, заўважым, на Першым форуме рэгіёнаў Беларусі і Расіі — значыць, будзе і другі форум, і новыя пагадненні.

Узначальваў дэлегацыю сібіракоў і падпісаў Пагадненне ад Урада вобласці намеснік губернатара, дырэктар Дэпартаменту АПК і член прэзідыума Урада Уладзімір Чэйметаў. У складзе дэлегацыі былі Ганаровы консул Беларусі ў Цюмені Уладзімір Шугля, старшыня праўлення некамерцыйнага партнёра сельгаставараўтворцаў вобласці Алег Кошалеў, гендырэктар таварыства “Цюменская аграпрамысловая лізінгавая кампанія” Уладзімір Сарогін. Не будзе, аднак, нацяжкай сказаць, што “галоўную скрыпку” ў важнай справе адыграў усё ж Уладзімір Шугля. Не раз, ведаю, давялося яму асабіста ў Мінску пабы-

ваць, у тым ліку і ў высокіх кабінетах улады, рухаючы працэс. Цяпер, дарэчы, вялізную, багатую на нафту і газ вобласць Усходняй Сібіры і Беларусь звязваюць не толькі агульная гісторыя (там даўно жывуць тысячы беларусаў, і ў савецкі час з актыўным удзелам нашых суайчыннікаў ішло асваенне прыродных багаццяў, будаўніцтва гарадоў і дарог), але і сумесны дасягненні ў розных сферах. У прыватнасці, на тэрыторыі вобласці працуе некалькі прадпрыемстваў з беларускім капіталам, паспяхова рэалізуюцца дзясяткі сумесных вытворчых, навукова-тэхнічных і сацыяльных праектаў. Растуць аб’ёмы таваразвароту паміж вобласцю і Беларуссю, а сёлетняе Пагадненне паспрыяе далейшаму ўзаемавыгаднаму супрацоўніцтву.

І на заканчэнне. Гартаніце хаця б апошнія нумары “Голасу Радзімы” — пабачыце, колькі цікавых культурных праектаў было летам у цюменскіх беларусаў: Купалле, ушанаванне ветэранаў, удзел у фэсце ў Новасібірску і Бердску... І ў гэтым нумары тэкст на 1-й старонцы. Як бачым, спрацаца суайчыннікам з “фізікамі” ды “лірыкамі” пра галоўныя кірункі дзейнасці няма калі: бо ў іх розных канкрэтных спраў — як зярнят у выспелым коласе.

## СЯБРЫ

## Цёплая зіма Уругвая

Іван Іванаў

**Упершыню ў гэтай лацінаамерыканскай краіне цэлы хор выконваў беларускі Дзяржаўны гімн**

Калі амаль 500 гадоў таму, на пачатку 1516-га, іспанскія караблі наблізіліся да паўднёвых ускраін амерыканскага кантынента, плямёны індзейцаў сустрэлі маракоў градам стрэл ды камяняў. Так еўрапейцы адкрывалі Уругвай. Урадлівая зямля надоўга стала іспанскай калоніяй, і толькі ў 1814-м там пад ударамі паўстанцаў рухнула каланіяльная сістэма, а 25 жніўня 1825 года была абвешчана незалежнасць Уругвая.

Дарэчы, там жывуць тысячы нашчадкаў беларускіх перасяленцаў. Што вабіла суродзічаў у заакіяўскую краіну? “На мяжы XX стагоддзя Уругвай стаў мірным астраўком Лацінскай Амерыкі сярод ваенных загавараў і рэвалюцый, што там бушавалі” — знаходзім адказ у інтэрнэце. Гэта самая малая па плошчы і насельніцтве (3 мільёны чалавек) краіна кантынента, яна мяжуе з Аргенцінай, Бразіліяй, мае выхад да Атлантычнага акіяна. І ў ліпені там, у субтропіках, зіма: удзень градусяў 10-12 з плюсам. Ды менавіта на пачатку ліпеня, паведаміў у рэдакцыю Ганаровы консул Беларусі ў Паўднёвай Рэспубліцы Уругвай Себасц’ян Андрэюк, у горадзе Кармэла прайшоў прыём з нагоды Дня Рэспублікі і 70-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. На мерапрыемстве былі прадстаўнікі кіраўніцтва горада і правінцыі, замежныя дыпламаты, актывісты беларускай дыяспары, прадстаўнікі бізнесу. Вітаў прысутных Віктар Козінцаў, Пасол Беларусі ў Аргенціне, які прадстаўляе інтарэсы краіны яшчэ і ў Чылі, Перу, Уругваі. Ён асабліва падкрэсліў, як шмат зрабіў беларускі народ дзеля Перамогі над фашысцкай Германіяй.

На прыёме ўпершыню на ўругвайскай зямлі шматгалоса і ўжывую прагучаў Дзяржаўны гімн Беларусі. Яго выканаў хор “Дружба” з Культурнага цэнтра імя Максіма Горкага, які з 1944 года дзейнічае ў Монтэвідэа, сталіцы Уругвая. Гучалі таксама і беларускія народныя песні.



Ганаровы консул Себасц’ян Андрэюк

## СУСЕДЗІ

## Спачатку варта працаўладкавацца

**Узрастае колькасць зваротаў ад грамадзян Украіны ў беларускія міграцыйныя падраздзяленні**

“З пачатку года павялічылася колькасць такіх зваротаў, каб атрымаць які-небудзь афіцыйны статус у Беларусі, — сказаў журналістам супрацоўнік Дэпартаменту па гра-

мадзянстве і міграцыі Міністэрства ўнутраных спраў Уладзімір Маргевіч. — Яны звязаны не толькі з атрыманнем статусу бежанца. У першую чаргу гэта тычыцца працаўладкавання ці атрымання дазволу на пастаяннае пражыванне”.

У параўнанні з аналагічным перыядам мінулага года ў цэлым па

Беларусі колькасць зарэгістраваных грамадзян Украіны ўзрасла на 13 працэнтаў, павялічылася і колькасць украінскіх грамадзян, якія хочуць атрымаць дазвол на часовае пражыванне. У Беларусь цяпер едуць, як правіла, з Луганскай і Данецкай абласцей.

У органы па грамадзянстве і міграцыі як асабіста, так і па тэ-

лефоне або праз інтэрнэт звяртаюцца штодня каля 200 чалавек з Украіны. “У першую чаргу мы рэкамендуем ім працаўладкавацца, паколькі ёсць вакансіі, у тым ліку ў асобных арганізацыях гэтага года вакансіі з жылём”, — адзначыў Уладзімір Маргевіч. Ён дадаў, што часам людзі прыязджаюць з Украіны без дакументаў і грошай.

ЛІНІЯ ЛЁСУ

# Нябеснае і зямное

Настаяцель мінскага Чырвонага касцёла ксёндз-магістр Уладзіслаў Завальнюк сам вывучыў беларускую мову і актыўна яе пашырае ў царкоўным жыцці, хоць родам святар — з Украіны

Павага да іншай мовы, як і да іншай веры, заўсёды ёсць прыкмета чалавека культурнага, адукаванага. З ліку тых, хто ставіцца да беларускай мовы як да святыні, і святар Уладзіслаў Завальнюк. Слухаючы яго казанні ў касцёле, выступленні па радыё ды на розных імпрэзах і не здагадаешся, што родавыя карані ў яго — украінскія. “Нарадзіўся ў вёсцы Жданава Вінніцкай вобласці Украінскай ССР у сялянскай каталіцкай сям’і Мацвея і Ганны (з дому Рошакі) Завальнюкоў” — такія весткі знаходзім у інтэрнэце. Адбылося тое, нагадаем, у цяжкую пасляваенную пару: у верасні 1949 года. У юнацтве ж, як нядаўна стала вядома, спадар Уладзіслаў марыў стаць лётчыкам, ды пасля заканчэння школы абраў іншы шлях: навучаўся ў духоўнай семінарыі ў Рызе і быў асвечаны ў святары ў 1974 годзе.

Накіравалі ж служыць ксяндза ў савецкую Малдавію, і адраджэнне каталіцкай царквы там у немалой ступені звязваюць з дзейнасцю Уладзіслава Завальнюка. Ён, аказваецца, вёў набажэнствы не толькі ў Кішынёве: абслугоўваў каля 70 парафій ды так званых місійных пунктаў. Што, вядома, не падабалася ўладам. Урэшце знайшлася і вялікая “правіннасць”: у інтэрнэце ёсць весткі, што ў адным з сёл вернікі ў 1977-м пад яго кіраўніцтвам без афіцыйнага дазволу збудавалі храм. Яго разбурылі, быў суд, самога ж ксяндзаарыштавалі ды выслалі ў Казахстан. Потым былі ў яго біяграфіі Краснаярск, Латвія. У Беларусь ксёндз трапіў у 86-м. Спачатку служыў у храмах у Глыбокім, Мосары, Полацку, Віцебску, потым — у мінскім Кальварыйскім касцёле, з 1989 года актыўна выступаў за



Неба для святара — яго даўня любіць

вяртанне каталіцкіх святынь сталіцы вернікам. У адной з якіх, знакамітым касцёле святых Сымона і Алены, служыць з 1990 года, разам з аднадумцамі аднавіў ды адкрыў шэраг каталіцкіх парафій у розных мястэчках Беларусі. Уладзіслаў Завальнюк цяпер да таго ж вядомы як магістр тэалогіі, кандыдат гістарычных навук, пісьменнік, перакладчык.

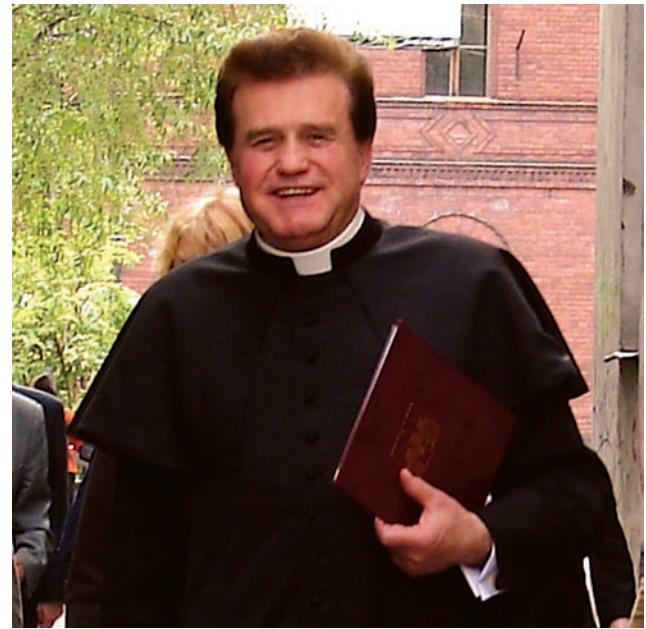
Асабліва вялікай павягі заслугоўвае дзейнасць украінца па беларусізацыі каталіцкай царквы ў нашай краіне, якую ён паслядоўна праводзіць. У прыватнасці, ксёндз удзельнічаў у перакладзе на беларускую мову богаслужбовых кніг, актыўны прыхільнік беларускага маўлення ў каталіцкіх абрадах і пад час літургіі. Для таго спатрэбіліся і “Слоўнік сучаснай беларускай мовы”, і “Энцыклапедычны слоўнік рэлігійнай лексікі беларускай

мовы” — яны выйшлі адпаведна ў 2009-м і 2013 гадах. Газета “Голас Радзімы” расказвала пра выданні і пра тое, што ў іх тры адметныя аўтары: ксёндз Уладзіслаў Завальнюк, навуковец, прафесар Мікалай Прыгодзіч і педагог, былая настаўніца беларускай мовы і літаратуры Валянціна Раманцэвіч.

Многія жыхары Беларусі памятаюць, як з 1993 года ксёндз Уладзіслаў пачаў весці на радыё перадачу “Голас душы”, якая вельмі паспрыяла ўмацаванню духу, пашырэнню свядомасці розных людзей. Былі і прамыя радыёэфіры з набажэнстваў у Чырвоным касцёле, дзе з тае пары вядзецца значная культурна-асветніцкая дзейнасць. У 1998-м там створана і цяпер папаўняецца бібліятэка імя Адама Міцкевіча — гэта адраджэнне традыцыі 1908 года, выдаецца парафіяльная

газета “Голас душы”. Пры касцёле дзейнічаюць Тэатр аднаго актёра “Зніч” Белдзяржфілармоніі ды Тэатр “Анёл” — творчы праект студэнтаў Беларускага дзяржуніверсітэта культуры і мастацтваў. Ёсць бясплатныя курсы па вывучэнні беларускай і польскай моваў, створаны пяць хораў для дзяцей і дарослых, прычым хор “Голас душы” неаднаразова быў пераможцам міжнародных конкурсаў духоўнай песні.

Па-ранейшаму ў вялікай пашане ў касцёле кніга, і ксёндз Уладзіслаў актыўна займаецца кнігавыданнем: падрыхтаваў і выдаў больш за 50 кніг, перакладае з польскай, рускай моваў. Даследуе гісторыю храма ў Будславе, напісаў кнігі “Будслаўскі касцёл — святыня Беларусі” і “Гісторыя Будслаўскай базылікі”. Дзякуючы яго намаганням Мінск у 2002 годзе атрымаў копію



Ксёндз Уладзіслаў Завальнюк

хрысціянскай рэліквіі: Турынскай плашчаныцы. У касцёле дзейнічае і навуковы цэнтр па яе вывучэнні, пад навуковай рэдакцыяй ксяндза-пробашча выйшлі кнігі Міхаіла і Люцыі Пяўлоўскіх “Евангелле ад Ісуса Хрыста”, перавыдадзена кніга прафесара Э. Марынэлі “Саван — Турынская плашчаныца” (пераклад з польскай Уладзіслаў Завальнюк).

Па ініцыятыве пробашча ў Мінск перавезены астанкі Эдварда Вайніловіча, фундатора Чырвонага касцёла, які апошнія восем гадоў жыў у польскім горадзе Быдгашч і быў там пахаваны. Распачаты інфармацыйны працэс яго кананізацыі. Важна таксама, што ў касцёле праходзяць набажэнствы і грэка-католікаў, а сам ксёндз Уладзіслаў спавядае ідэю экуменізму.

І людзям свецкім жыццёвы досвед ксяндза можа быць карысным. Напрыклад, ён даўні прыхільнік здаровага ладу жыцця, пашырае ідэю “чыстага посту”, ладзіць пошныя пілігрымкі да святыняў, напісаў кнігі “Не адзіным хлебам”, “Другое прышэсце посту”. Пад яго апекай пры касцёле дзейнічае аб’яднанне па здаровым ладзе жыцця, куды ўваходзяць і вучоныя-медыкі, і прадстаўнікі ўладаў. І штогод сам ксёндз Уладзіслаў узначальвае пошную пілігрымку да Будслаўскіх фэстаў. І з пчоламі гэтываваў уладзе, навагузначальвае аб’яднанне беларускіх пчаляроў ды з’яўляецца душ-

пастырам іх у Беларусі. Штогод у храме ладзіцца розныя навуковыя, культурныя імпрэзы, выставы, кангрэсы, фестывалі, літаратурныя сустрэчы з вядомымі беларускімі паэтамі. Добры прыклад для іншых канфесій! А любоў да Беларусі ў святара і яго паплечнікаў знайшла і такое выяўленне: у Чырвоным касцёле кожную нядзелю а 19-й гадзіне ідзе літургія за Бацькаўшчыну. І пра любоў айца Уладзіслава да канкрэтнага, блізкага чалавека парафіяне ведаюць. З вялікай павагай і любоўю ставіўся сын да маці, якая заўсёды была разам з ім: клапаціўся пра яе, прысвячаў ёй свае кнігі.

Сёлета пад Мінскам Уладзіслаў Завальнюк асвячаў капліцу для авіятараў, самалётчыкаў. Там і прызнаўся ў любові да неба, расказаў пра даўнюю мару стаць лётчыкам: нават паступаў у лётнае вучылішча. Што ж, мары павінны здзяйсняцца! Сябры дапамаглі — і ён налятаў ужо не адну гадзіну на самалёце, і з парашутам скакаў.

Цяпер ва Уладзіслава Завальнюка важны клопат — справы беатыфікацыі Эдварда Вайніловіча. Ксёндз узначальвае Пастулатарскую камісію. Рупіцца і аб тым, каб Чырвонаму касцёлу быў прысвоены тытул «базіліка малая». А тытул basilica Minoris прысвойваецца асобным храмам, і гэта падкрэслівае іх асаблівую лучнасць са святым пасадам.

Галіна Івучь, супрацоўніца Інстытута культуры Беларусі

ТРАДЫЦЫ

# Яркія кветкі на этнічным лузе

Беларуская “Купалінка” весела спявала пра гасціннасць і сенакосную пару на этнафэсце GOSTI

У ліпені ў латышскім горадзе Рэзекне прайшоў сёмы міжнародны этнафэст GOSTI, у якім удзельнічалі больш за 800 яркістаў з краін Прыбалтыкі — Латвіі, Літвы, Эстоніі, а таксама Беларусі, Польшчы, Расіі, Украіны і Турцыі. Горад Даўгаўпілс на фэсце прадстаўлялі ансамбль беларускай народнай песні “Купалінка” і літоўская “Раса”.

Гурт “Купалінка”, якім кіруе Вячаслаў Пятроў, для фэсту падрыхтаваў адмысловую канцэртную праграму — яна пра нашу беларускую гасціннасць ды сенакос. Вясельныя песні беларусаў, што гучалі на канцэртнай пляцоўцы каля Замкавай гары, спадабаліся многім глядачам. На Фэстывальным праменадзе зрабілі і беларускі падворак, дзе актывісты суполкі “Сузор’е” з Рэзекне знаёмілі ўсіх з народным побытам, нацыянальнай кухняй. Тым часам гучалі песні даўгаўпілскай

“Купалінкі”, на змену ёй прыйшлі беларускія гурты полацкая “Галубіца”, прэйльская “Рябінюшка”, глыбоцкая “Крынічанка” ды іншыя.

За гошы ўдзел у фэсце наша “Купалінка” адзначана граматай. На ўрачыстым прыёме ў канцэртнай зале “Гарсей” падзякі ды сувеніры ўдзельнікам уручаў мэр Рэзекне Аляксандр Барташэвіч. Пазітыўным вынікам удзелу гурта ў этнафэсце GOSTI сталі знаёмствы з ансамблямі з Беларусі, а калі ёсць кантакт, то могуць быць і сумесныя праекты.



Артысты гурта “Купалінка” на этнафэсце GOSTI

Этнафэст GOSTI праходзіць кожны другі год. Праз музыку, танцы і рытуалы ў Рэзекне паказваюць этнічныя і культурныя каштоўнасці этнаменшасцяў, прадстаўнікі якіх жывуць у гэтым горадзе, у Латвіі ды іншых месцах Латвіі. Фэстываль

арганізуе Цэнтр культуры і турызму Рэзекне ў супрацоўніцтве з гарадской думай. Домам культуры нацыянальных таварыстваў, краёвай думай ды Еўрарэгіёнам “Азэрны край”.

Жанна Раманоўская, г. Даўгаўпілс

## ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

# Прыгажосць і сіла Зурханэ

Мінск можа стаць вядучым цэнтрам Еўропы па развіцці традыцыйнага іранскага віду баявога мастацтва

Іван Ждановіч

«...І тчэ, забыўшыся, рука/ Заміж персідскага узору/ Цвяток радзімы васілька» — гэта пра знакамітыя слуккія паясы пісаў Максім Багдановіч. Персідскі ўзор — бо з Персіі, а цяпер гэта Іран, прыйшлі да нас традыцыі ўнікальнага ткацтва. Ткацкія мануфактуры называліся: «персіянні». Зрэшты, цікавасць да ўсяго лепшага, што ёсць на Усходзе, у беларусаў даўня. Адраджаюцца традыцыі вырабу слуккіх паясоў — у Слуцку ёсць унікальная вытворчасць. І я не здзіўлюся, калі з часам каштоўнымі паясамі будуць у нас ушаноўваць пераможцаў і прызёраў спаборніцтваў па Зурханэ — у многіх крыніцах гэты традыцыйны іранскі від баявога мастацтва пішацца з вялікай літары. Пэўна, гэту ўсходнюю прыгажуню ўпадабаюць многія беларускія хлопцы, што жадаюць быць моцнымі, прыгожымі, здаровымі.

У Беларусь Зурханэ прыйшла дзякуючы барцу, першаму трохразоваму Алімпійскаму чэмпіёну па вольнай барацьбе Аляксандру Мядзведзю. Ён моцна сябраваў з Алімпійскім чэмпіёнам з Ірана Галамразой Тахці: вясковаму хлопцу Зурханэ дапамагла стаць шматразовым чэмпіёнам краіны, яе нацыянальным героем. Кажуць, пасля перамогі Мядзведзя над Тахці ў снежні 1960-га ў Іране ўвесь спартыўны зал плакаў. «Мы доўга з ім сябравалі, — згадваў у адным з інтэрв'ю Аляксандр Васілевіч. — Я ездзіў на яго пахаванне. Некалькі людзей пры тым скончылі жыццё



Групавыя практыкаванні па Зурханэ выконваюць беларускія спартсмены

самагубствам, і прама ў яму кідаліся да яго... Сын яго некалькі разоў прыязджаў да мяне. Колькі разоў я ні быў у Іране, то заўсёды наведваў магілу, дзе пахаваны Галамрэз. І па гэты дзень, калі з'яўляюся ў Іране, мяне вітаюць, кожны падыходзіць, каб паціснуць руку, узяць аўтограф або сфатаграфавана разам».

Аляксандр Мядзведзь узначальвае Беларускае грамадскае аб'яднанне традыцыйных відаў барацьбы. Пагадзіўся стаць і прэзідэнтам Еўрапейскай асацыяцыі Зурханэ, верны дружбе з Тахці і паважаючы культуру, традыцыі іранцаў. Сустаршыня аб'яднання — калега Мядзведзя, заслужаны трэнер Беларусі, судзя алімпійскай катэгорыі па дзю-до Уладзімір

Грышчанкоў. Ён раскажаў: «Мы даем магчымасць развівацца тым спартсменам, хто не можа прабіцца на вяршыні славы ў алімпійскіх відах. Яны ўдзельнічаюць у зборах, спаборніцтвах, чэмпіянатах Еўропы, свету, спартыўных гульнях і ўніверсіадах — менавіта па народных відах барацьбы. Працуем выключна за кошт мецэнатаў і дзяржаў, якія прасоўваюць нацыянальныя віды спорту на міжнароднай арэне. У прыватнасці, у Беларускай нацыянальным тэхнічным універсітэце вялікая ўвага да Зурханэ».

Трэнер раскажаў, што гэта цэлая сістэма фізпадрыхтоўкі з даўнімі традыцыямі, скіраваная на выхаванне воіна. Уключае працу з рознымі снарадамі: булавы для

жанглівання і трэніровак, вагой да 50 кілаграмаў, шчыты ад 25 да 40 кілаграмаў, металічныя лукі. Ёсць групавыя практыкаванні, кручэнні (царх) на месцы ці па крузе — для трэніроўкі вестыбулярнага апарата. Ёсць і іншыя, звычайна пад музыку, каб гартаваць байцоўскія якасці. «Мы палічылі, што і ў Беларусі варта развіваць Зурханэ, — раскажаў Уладзімір Мікалаевіч. — Як вядома, беларусы генетычна «запраграмаваны» на паспехі ў барацьбе: нашы продкі вымушаны былі шмат ваяваць, былі моцныя сістэмы, школы падрыхтоўкі воінаў. У нас шмат добрых барцоў: ёсць чэмпіёны свету і Алімпійскіх гульняў. І элементы барацьбы ў розных народаў — падобныя. Нам ёсць чаму ў іранцаў

павучыцца, практыкуецца барацьба Зурханэ і чуха: першая накіггалт вольнай барацьбы, другая як самба».

Вялікую падтрымку развіццю Зурханэ аказваюць прадстаўнікі іранскай дыяспары. У прыватнасці, гэта мінчанін, доктар, а цяпер і банкір Хабібала Махамадзі Чахакі. У адным з інтэрв'ю ён казаў, што спакон веку ў Іране нацыянальным відам спорту была барацьба: яна там як футбол у Бразіліі, хлопчыкі пачынаюць займацца ёю з малых гадоў.

У тых, хто жадае зблізку разгледзець экзатычную пакуль у Беларусі Зурхану, ёсць магчымасць зрабіць гэта: у Мінску 9-10 жніўня пройдзе чацвёрты чэмпіят свету па Зурханэ. Каля 20 каманд з розных краін прыме Палац барацьбы імя Аляксандра Мядзведзя, што па вуліцы Каліноўскага. У Беларусі ёсць моцная каманда барцоў па Зурханэ ў БНТУ: ёй займаюцца каля трох дзясяткаў юнакоў. Па словах У. Грышчанкова, Мінск у бліжэйшы час можа стаць вядучым цэнтрам Еўропы па развіцці Зурханэ. Іранская міжнародная федэрацыя Зурханэ пры падтрымцы ўрада Ірана плануе збудаваць у Мінску спецыялізаваны спартыўна-культурны комплекс «Дом сілы»: паперсідску зур — сіла, ханэ — дом. Мяркуюцца, ён стане базай для трэніровак нацыянальных каманд па барацьбе, будуць там і секцыі для дзяцей. У Мінску чакаюць і прадстаўнічую дэлегацыю з Ірана, каб правесці перамовы, узгадніць месца для «Дома сілы» — нашага, беларускага, але на базе іранскіх традыцый.

## ГОД ГАСЦІННАСЦІ

## Такая нечаканая Ліда

(Заканчэнне. Пач. на стар. 1)

— **Алеся, як вы лічыце: калі ў Ліду лепш прыязджаць, каб у поўнай меры палюбавацца горадам?**

— Можна ў любую пару, але найлепш летам. Узімку менш забаў, хоць усе музеі працуюць, экскурсіі праводзяцца. Дарэчы, і зімой у нас не сумна, бо цяпер ёсць наш новы Лядовы палац, у гістарычнай частцы горада. На першым паверсе там лядовая арэна. Канькі на прагат надорага: 45 хвілін — каля паўтара долара, для дзяцей яшчэ танней. Чула неяк, што у адным з гатэляў егіпецкай Хургады 10 мінут катацца на электравеласіпедзе каштуе 5 долараў. Адчуець розніцу! Побач і спарткомплекс «Алімпія»: вялікі басейн, трэнажорныя залы, пляцоўкі для гульнёвых відаў спорту, побач ёсць лыжаролерная траса. Летась перад Новым годам з'явіўся яшчэ адзін каток — ва ўнутраным двары замка. Жадаючых сустрэць Новы год

там ды на каньках аказалася нечакана шмат...

— **То можна сказаць, што Ліда горад спартыўны?**

— Безумоўна! Акрамя Лядовага палаца ды «Алімпія», у Лідзе ёсць футбольны стадыён са штучным пакрыццём, яшчэ два спарткомплексы, 23 міні-басейны, 8 стралковых ціраў, 55 спартзалаў — усяго каля 300 спортыліцовак! Дарэчы, «спартыўная мода» прыйшла ў Ліду яшчэ ў 20-я гады мінулага стагоддзя. Тады пабудавалі першы стадыён, з'явіліся мясцовыя футбольныя, хакейныя і валебольныя каманды. Пачалі з'яўляцца і нашы першыя майстры спорту, чэмпіёны Беларусі, нават Еўропы і свету. Можна згадаць імя барца, заслужанага майстра спорту Беларусі Валерыя Ціленья. Ён на Алімпійскіх гульнях-96 у Атланце заваяваў бронзавы медаль па грэкарыйскай барацьбе. Наша Наталля Карэйка, бягуння,

неаднойчы была пераможцай, прызёрам на розных міжнародных спаборніцтвах.

— **Летам у Лідзе больш месцаў для адпачынку. І што горад можа прапанаваць турыстам, акрамя музеяў ды архітэктурных славутасцяў?**

— Мне вельмі падабаюцца прагулкі ўздоўж рэчкі Лідзеікі. Прыгожа! Люблю гарадскі парк: дагледжаны і цянiсты. Можна прагуляцца па Савецкай, цэнтральнай вуліцы Ліды: там шмат невялікіх кавярняў, крамаў, бараў. На выхадныя мы з сябрамі выязджаем у аграсядзібы — у нас іх вельмі шмат, на любы густ. І гэта недалёка ад горада: усё як у Заходняй Еўропе. Увогуле аграгурызм у Лідскім раёне развіваецца хуткімі тэмпамі — каля сарака аграсядзібаў, якія штогод прымаюць да сямі тысяч турыстаў, у тым ліку і з Германіі, Галандыі, Расіі. У многія з іх патрапіць складана, бо месцы распісаны на год на-

перад.

— **Куды параіце пайсці вечарам?**

— У горадзе некалькі рэстаранаў і кафэ, мне падабаюцца «Кантынент», «Накцюрн». Добрая музыка, разнастайнае меню. Мой любімы рэстаран «Гедымін» — у гонар князя Гедыміна, заснавальніка Лідскага замка і горада. Цалкам апраўдвае назву: ад інтэр'еру да кухні. Дыскагэкі, начныя клубы таксама ёсць, працуюць да 4-5 гадзін раніцы. Я б параіла начныя клубы «Брабус» і «Маяк», бар «Лідскае піва».

— **Згубіцца ў вашым горадзе можна?**

— Пэўна, не, бо ў любое месца можна дабрацца на таксі тысяч за 30: каля трох долараў. Што яшчэ дадаць? Ліда — дзівосны горад. Ён бачыў вялікіх князёў Гедыміна, Кейстута, Ягайлу, Вітаўта, ардынскага хана Тахтамышы і польскага караля Жыгімонта III. Ён падарыў свету нямала вялікіх мысляроў, філосафаў,



Лідчанка Алеся Пранюк са сваім хлопцам Аляксандрам

навукоўцаў, музыкаў, акцёраў. Гэта горад, у які, кажучы, можна ўлюбіцца з першай сустрэчы. Тут кожны можа знайсці сваё месца, якое стане для яго любімым: толькі трэба пашукаць. А ў Гістарычна-

мастакім музеі дакраніцца да скульптуры майстра Рычарда Грушы «Блаславенне Зямлі» — і тады, кажучы, вашы светлыя жаданні спраўдзяцца.

Гутарыла  
**Іна Ганчаровіч**